

פרוטוקול מס' 59 / 7

מישיבה של ועדת החוקה, אוק ומשפט, שהוקמה ביום ג', א' בתמוז, תשט"ו - 21.6.55, בשעה 8.30

ג כ ה ד:

- ט. אונא - היו"ד
- ב. אזניה
- י. נדר
- ד. בר-דשהאי
- ז. בר-יהודה
- י. הררי
- ז. ורהפטיג
- נ. חת
- י. קליבנוב
- ח. רובין
- ב. שרון
- ע. סיטון
- ר. רונן - שר המשפטים
- ד. יריין - המשנה ליועץ המשפטי
- ס. אילון - נציג משרד המשפטים
- עו"ד כרידור

חברי הוועדה:

מוזמנים:

ג ע ד ר ג:

- ע. איבילוב
- ס. מסף
- ס. הלל
- ת. טובי
- י. כסה
- ט. לורנץ
- ח. לנדאו
- ס. סנב
- ס. קסיס
- י. שפירא
- ד. שרי
- א. תבורי

חוק הגנת הדייר, תשט"ו - 1955.

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר ס. אונא:

סעיף 23

ה ח ל ט ה

- א. בסעיף (1) המלים "כל הזמן" - נמחקו;
- ב. בטקום "והתנאי המפורט בסעיף 22" ייכתב "והתנאים המפורטים בסעיף 22";
- ג. אחרי המלים "ובלבד שיוורשים" יבואו המלים "על-פי דין";
- ד. בסוף סעיף (2) ייווספו המלים "והעסק דרוש לקיומם".

א.ו.

היו"ר ט. אונגא:
אני רוצה להפנות את תשומת-לב היועץ המשפטי לכך כי הסיפא של סעיף 33(3) צריכה לחול על סעיף 33 כולו ויש לנסח את הסעיף בהתאם לכך.

בסעיף 38(א) אני מציע לנסח את הסיפא כך: ולא יבוצע פסק-הדין, אלא אם אמנם עמד הסידור החלוף לרשותו בזמן שהיה עליו לפנות את המושכר.

מר אילון:
הנוסח הנוכחי הוא ברור מאוד. לפיו אין בעל-הבית צריך להחזיק את המושכר החלוף במשך תקופה ארוכה, לפני שתן פסק-הדין, אלא הוא צריך להעמיד את המושכר החלוף לרשות הדייר באותו הזמן בו על הדייר לפנות את המושכר.

היו"ר ט. אונגא:
כדי להתאים את הנוסח של סעיף 39(ב) לנוסח של סעיף 39(א), אני מציע לנסח את הסיפא של סעיף 39(ב) כך: "עיכוב זה יימשך 6 חודשים סיום פטירת הדייר, אולם...". כצורה זו ניתן להבטיח כי לא יטרידו את אלמנת הנפטר במשך 6 חודשים סיום פטירתו של הדייר.

ד. בר-רב-האי:
אם בית-המשפט יתן לדייר ארכה של שנה לפינוי המושכר, היצטרך בעל-הבית להחזיק את המושכר החלוף לרשות הדייר במשך תקופה זו?

מר אילון:
לא. בעל-הבית צריך להעמיד את המושכר החלוף לרשות הדייר בזמן שעליו לפנות את המושכר.

ג. חת:
אני מציע בסעיף 39(א) לציין כי בית-המשפט הנותן לדייר ארכה של שנה עד לביצוע פסק-הדין רשאי יחד עם זאת להתנות גם תנאים מסויימים.

ה ח ל ט ה

ההצעה לנסח את סיפא של סעיף 39(ב): "עיכוב זה יימשך 6 חודשים סיום פטירת הדייר, אולם אין הנראה זול...".
ג ת ק ב ל ה

ההצעה להוסיף בסעיף 39(א), אחרי הטלים "אם ראה ארכה זאת לצודקת" את הטלים "ובתנאים שיקבע" -
ג ת ק ב ל ה

ע. טיסון:
לסעיף 16 ברצוני להעיר, שאם הסתייגו לי לסעיף זה לא תקבל, אצביע בעד הסתייגותו של חבר-הכנסת בר-רב-האי.

י. בר-יהודה:
אני מבקש לצרף את שמי להסתייגותה של חה"כ טיסון.

י. בר:
האם לא כדאי להוסיף בהצעתה של חה"כ טיסון כי תחולתה רק כלפי בעל-הבית?

י. קליבנוב:
אני מציע לכתוב בהסתייגות זו: "בתוקף חוזה או בתוקף החוק, הכל לפי הענין".

ה ח ל ט ה

הצעת חה"כ קליבנוב להסתייגותה של חה"כ טיסון
ג ת ק ב ל ה

או.

היו"ר ס. אונא:

מצד הסתדרות עורכי-הדין הוצעה הצעה לתיקון סטו"מ בחוק הגנת הדייר. הזמנתי את נציגי הסתדרות עורכי-הדין לוועדה, אך נציגיהם יוכלו לומר לדין להסביר את ההצעה.

מר ידין:

סעיף 22 לחוק זה קובע כי יכול להיות לדייר לפי הסעיפים 19 עד 21 דק מי שמנסה לנהל בטושכר, בין בעצמו ובין על-ידי אחרים, את העסק שהדייר שלפניו ניהל בו, ולא השכירו, כולו או מקצתו. סתבר, כי ישנם עסקים אותם לא יוכל הדייר החדש לנהל, לא בעצמו ואף לא על-ידי אחרים. אלה הם עסקים של בעלי מקצועות חופשיים. ביקח לדוגמה עורך-דין. אלמנתו, אם אינה עורכת-דין, לא תוכל להמשיך ולנהל את משרדו, לא בעצמה ואף לא על-ידי אחרים, כי דבר זה אסור לפי פקודת עורכי-הדין.

על כן הוצע כי במקרים כאלה יורשה לדייר אשר נהיה לדייר לפי הסעיפים 19 עד 21 להשכיר את המושכר, בניגוד לכתוב בסעיף 22 כי אסור לו להשכיר. ההצעה היא לא להוסיף סייג זה בסעיף 22, אלא לכתוב בסעיף 26(א)(2) כי לבית-המשפט תהיה הסמכות להרשות במקרים סטטיים השכרת המושכר.

אני מציע בסוף סעיף 26(א)(2) להוסיף: "או, במקרה שדייר כזה אינו יכול לנהל את העסק הקודם, לא בעצמו ולא על-ידי אחרים, מפני היות הדייר שלפניו בעל מקצוע חופשי - להרשות לדייר להשכיר את המושכר כולו או מקצתו".

באופן כזה תוכל אלמנתו של עורך-דין להשכיר את המושכר לעורך-דין אשר ימשיך לעבוד עם אותה הקליאנטורה, והאלמנה תוכל לקבל את חלקה בהכנסותיו. לפי הנוסח הנוכחי של החוק, לא תוכל האלמנה להכניס עורך-דין אחר למושכר, מפני שאין הוא נמנה על אותם סוגי אנשים שאפשר להכניסם למושכר לפי חוק זה.

הררי:

אינני מסכים לניסוח דבריו של מר ידין. כאילו שאלה זו נוגעת לעורכי-דין בלבד. בכלל, הצעה טעין זו הועלתה כבר פעם על-ידי בוועדה אשר הסכימה לקבלה, והבעיה העומדת עתה בפנינו היא בעיית נוסח מתאים. בזמנו הבאתי גם טקרה של רגסבולדט אשר נפטרה ואלמנתו אינה יכולה להמשיך את עסקו. הוא הדין ביחס לרוקחים אשר גם עבודתם קשורה בקבלת רסיון אישי.

הצעתו של מר ידין אינה טובלחת ואינה קולעת ביותר. כאן יש להבדיל בין שני דברים: א. השכרת המושכר - יתכן ויש לאפשר זאת לאלמנה; ב. המשכת העסק סבלי להשכיר את המושכר בו התנהל. אין קושי מיוחד בהשכרת המושכר בו התנהל העסק, מפני שיתכן כי בעלת-הבית לא יהיה כל-כך אכזר וימשיך להשכרת המושכר תמורת דמי-מפתח. אבל הבעיה היא בעיית המוניטין אשר הדייר שנפטר רכש לעצמו במשך שנות עבודתו. על כן צריך לאפשר לאלמנה להמשיך את עסק בעלה סבלי שתצטרך להשכירו. אין בעלת-הבית צריך להבנות סמות דיירו, ואילו אלמנה יכולה לרצות את המושכר כראוי רק כשהיא מסמיכה בעסק. זאת יש לאפשר לה.

המונח "בעל מקצוע חופשי" אינו טובלח, מפני שלא ידוע על מי הוא חל.

ג. חת:

אני חושב כי המושג "מקצוע חופשי" אינו אומר דבר, כי הוא אינו מופיע בחוקים שלנו. אי-אפשר גם לומר כי הכוונה כאן למקצועות אשר כדי לעסוק בהם דרוש רסיון אישי, מפני שאפילו רסיון בנין הוא אישי.

דבר שני, אף פעם לא התכוונו כאן לתת רשות להשכיר את המושכר בו התנהל העסק, מפני שהשכרה בתנאים שלנו - פירושה דמי-מפתח, ולא התכוונו לשלול את חלקו של בעלת-הבית בדמי-המפתח.

אני חושב גם כי בסעיף 26 - המקנה לבית-המשפט רשות לאפשר לדיירים לעשות דבר זה או אחר או לקבוע כי אדם סטטיים יהיה לדייר-יש לאפשר לבית-המשפט גם להתנות תנאים להרשאה זו ואף לקבוע פיצויים תמורתה, כפי שאפשרי הדבר על-פי סעיף 33.

או.

ה. רוביין:

הצעת הרגשונה היא, כי הוראות סעיף 22 לא יחולו על אשתו וילדיה של הדייר הקודם. במסגרת כזה לא תחול על האשה החובה להשקיע בעלה סידור לאחר מותו.

כן אני מציע כי במקרים בהם הנהלת העסק קשורה בהכרח ספציפית, והאלמנה או הילדים אינם בעלי הכשרה כזאת, הם יהיו רשאים להשכיר את המושכר בשכירות-משנה.

אם יתקבלו שתי הצעות אלו, אני סוכם להסכים לכך כי בית-המשפט, אם ימצא זאת לנכון, יוכל להטיל גם משלוח פיצויים על מתן רשות להשכרת-משנה. אולם הכלל צריך להיות כי אין הדשמה כזאת מתבנית בתשלום פיצויים.

ב. שרון:

ברצוני להתריע על הדעה הסתמכות כאן כי בכל מקרה שהאלמנה לא תוכל לנהל את עסק בעלה, הן בעצמה והן על-ידי אחרים, יהיה עליה לפנות לבית-המשפט כדי לבקש רשות להשכרת-משנה. החובה לפנות בכל מקרה כזה לבית המשפט יוצרת אי-בטחון בטענה של האלמנה והילדים, ואי-בטחון זה עלול להיות מנוצל לרעה על-ידי בעל-הבית.

על כן אני מציע לומר בפה מלא כי במקרה שהאלמנה או הילדים אינם יכולים/את העסק, הן על-ידי אחרים והן בעצמם, יהיו רשאים להשכירו, ללא קבלת רשות לכך מאת בית-המשפט.

ג. בר-יהודה:

אני מציע לא לומר דבר ביחס לאלמנות וילדים של אותם דיירים אשר ניהלו עסק שאין האלמנה או הילדים יכולים לנהל אותו - גם לכך אני סוכם - או לכתוב בפירוט בסעיף 22 שאם הדייר הקודם היה בעל רשיון לנהל עסק הקשור בהשכלה סיווגית, תינתן לאלמנתו או לילדיה הרשות לנהל את העסק בעזרת אחר.

ד. בר-רב-תאמי:

אנו מחפשים כאן תרופה שכלל אינה נמצאת בתחומי חוק זה. קיימת בעית גורלה של אלמנה אשר בעלה היה בעל מקצוע חופשי. אולם אין הבעיה הזו נוגעת בשלמותה לחוק זה. בסוגרת חוק הגנת הדייר אפשר רק להבטיח לאלמנה את המשך השכירות. המשכת העסק טעונה הסדר בחוק אחר.

במקרה זה נמצאים אנו בקולותיה עם פקודת עורכי-הדין המוסרת על עורך-דין להיות שותף לאדם שאינו עורך-דין.

על כן הדבר היחידי שאפשר להבטיח לאלמנה במסגרת חוק זה הוא, כי תשאר במושכר מבלי שתצטרך לנהל את העסק. תרופות אחרות יש לחפש בפקודת עורכי-הדין לגבי אלמנות של עורכי-דין, בפקודת הרופאים - לגבי אלמנות של רופאים, וכו'. אפשר להבטיח לאלמנה בחוק זה כי תוכל להשכיר את המושכר ובצורה כזאת תקבל דמי שכירות, אך לא אחרים ששומות.

עם כל רצוננו להקפיד את הבעיה בשלמותה ולפתור אותה בחוק זה, לא נוכל לעשות זאת.

ט. יריין:

יש לי הצעה נוספת. אני מציע למחוק את הסעיף 26(א) ו-26(ב) להוסיף: "או אף-על-פי שלא נהמלאו התנאים המפורטים בסעיף 22, כולם או מקצתם". כלומר, אם ייראה לבית-המשפט כי בנסיבות העניין צורך לעשות כן, ירשה לאלמנת בעל מקצוע חופשי להיות לדיירת, אף כי לא תוכל לנהל את עסק בעלה.

ח. רוביין:

ברצוני להציע כי הטעיפים 26 ו-33 יאוחדו, כי יש קשר ביניהם. את הסמכות לפי סעיף זה יש למסור לבית-הדין, הואיל וזוהי סמכות ארביטררית. נוסף על כך אני מציע להגיד דברים ברורים ביחס למעמד אלמנתו של בעל מקצוע חופשי כלפי בעל-הבית.

ז. הררי:

אני בעד הצעתו של הח"כ רוביין. אם הצעתו של סר ידין מתקבל, יש לכתוב:

כי אין השכירות בטלה עם סוף הדייר, אלא אם פנתה האלמנה לבית-המשפט תוך 6 חדשים סיום פטירתו ולא נענתה.

או.

היו"ר ס. אונגאר:

אני מציע להוסיף לסעיף 26(א) פסקה (3) האומרת כי בית המשפט רשאי לסטות מתנאי סעיף 22, אם יחזיק הדבר למען הצדק. מני גם חוסר כי כדאי להוסיף שאת הבקשה להגיש לבית-המשפט תוך תקופה סטטיסטית, באופן כזה יהיה ברור לבית-המשפט מה רצה המחוקק, והוא גם ייענה לבקשות אלה.

מר ידין:

אם ללכת לפי הצעתו של זה"כ אונגאר, היינו למסור את הדבר להחלטתו של בית-המשפט וללא גפשויות לדרוש פיצויים עבור סתן הרשות, הרי שיש להוסיף בסעיף 26(א) פסקה (3) האומרת כי בית-המשפט רשאי לקבוע שאדם יהיה לדייר לפי סעיפים 19 - 21 או על-פי סעיף 23(2) אף-על-פי שאין ביכולתו לנהל את העסק הקודם, לא בעצמו ולא לע-ידי אחרים, מפני שהדייר שלפניו היה בעל אחד המקצועות הטעונים רשיון אישי על-טמך הכשרה מקצועית סיווגית; ובלבד שהבקשה לכך הוגשה תוך 6 חדשים מיום שהדייר אשר לפניו נפטר או חדל להחזיק במושכר.

הוראה זו תחול גם על ילדים.

ח. רובין:

ברצוני להפנות את תשומת-לב הוועדה לכך כי אם תתקבל הצעתו של מר ידין, הרי גם האלמנה תוכר כדיירת לאחר שהגישה בקשה על כך לבית-המשפט לפי סעיף 26, היא בכל זאת תצטרך לפנות גם לבית-הדין, על-פי סעיף 33, כדי לבקש רשות להשכרת-משנה של המושכר. אני מסכים לכך כי אין סדרת השכירות יכולה להשתנות בהתאם לרצונו של הדייר בלבד, אך בכל זאת אין להביא את האנשים לידי כך שיצטרפו לפנות בשתי בקשות בפרדות לערכאות שונות.

אני מתנגד לכל הצעה האומרת כי הכרת אדם כדייר בהתאם לתורת משלום פיצויים לבעל-הבית, כפי שהציע זה"כ חת.

מר ידין:

אני מסכים שבסעיפים 26 ו-33 ייכתב: "בית-משפט או בית דין רשאים..."

ג. חת:

אני מציע להעביר את הסעיפים 26(א) ו-26(א)(3) אם זה האחרון יתקבל, לסעיף 33, ורק את הסמכות לפי סעיף 26(א)(1) להשאיר בידי בית-המשפט.

עו"ד קרידור:

כדי להדגיש את הבעיה ברצוני לקחת כדוגמה את הסקרה של עו"ד פראנק אשר נפטרה בירושלים, ואשר בתו היא עורכת-דין. לפי הנוסח הנוכחי יוצא כי לא הבת אלא האלמנה היא הדיירת, ועל כן לא תוכל להמשיך לנהל את עסק בעלה. אני מציע כי במקרים כאלה תוכל הבת או הבן להיות דייר.

ד. חת:

אולם אני רוצים בראש ובראשונה להבטיח את גודלה של האלמנה. אם האלמנה תמות אף היא, תהיה הבת לדיירת על-פי סעיף 23(2).

ח. רובין:

אני חושב כי לשם השלמת הדברים דרוש בכל זאת לכתוב בסעיף 22, כי הוראות סעיף זה לא יחולו על אשתו וילדיו של הדייר הקודם.

כן אני מציע להאריך את התקופה להגשת בקשה לבית-המשפט מחצי שנה לשנה, כי יתכן שהאלמנה תנסה תחילה לנהל משא-ומתן עם בעל-הבית ורק לאחר שתראה כי לא הצליחה במשא-ומתן זה להבטיח את זכויותיה כדיירת תפנה לבית-המשפט.

כו אני מציע להוסיף בסעיף 33 כי בית-הדין רשאי לקבוע פיצויים אם ימצא זה לצורך בנסיבות הענין.

לפי הנוסח הנוכחי לא יכנס בית-המשפט לערעורים לציין בהחלטת הערכאה אשר על פסק-דינה רוצים לערער. בית-משפט לערעורים יאסר כי הוא אינו יכול להתערב לעתים קורה כי בית-המשפט לערעורים אינו מסכים עם פסק-דינו של בית-דין דלמטה, ובכל זאת אינו מתערב בענין. על כן מציע אני לכתוב בחוק, כי בית-המשפט לערעורים יכול לבחון את החלטתו של בית-דין דלמטה.

או.

ב. חת:

אני מנגיד לעריכת רביזיה בטעיף 22, אם דואים להכניס שינויים בהחלטות שנתקבלו כבר, אציע

גם אני לשנות החלטות מספר.

ג. ששון:

אין זו שאלה של רביזיה. אני חושב כי הולנו הסכמנו לכך כי האלמנה והילדים של דייר בעל מקצוע חופשי יהיו לדיירים אף אם לא ימשיכו לנהל את אותו העסק, ואין כל צורך בפניה לבית-המשפט כי יכיר בהם בתור דיירים. היינו זכותם למשכר תהיה אוטומטית. גולם החוק כפי שהוא עתה אינו מביע את הרעיון הזה.

ד. ירון:

אני מציע לסיים קודם-כל את השאלה שאנו דנים בה, מבלי להכנס לענין רביזיה של החלטה זו

או אחרת.

עד כמה שהבנתי, ישנן שתי הצעות.

ההצעה הראשונה היא, לומר בטעיף 33 כי בית-דין יהיה רשמי להכיר באלמנה או בילדיו של דייר אשר היה בעל מקצוע חופשי בתור כדיירים אף אם לא המשיכו לנהל את העסק של הדייר הקודם. להצעה ישנם שני תיקונים של חה"כ רובין, המציע להאריך את התקופה להגשת בקשה להענקת הכרה כדייר טחצי שנה לשנה. הוא גם מציע להוסיף בטעיף 33 כי בית-הדין רשמי יהיה לקבוע פיצויים לבעל-הבית, אם יראה זאת לצורך. חה"כ רובין מציע עוד תקון שלישי, אשר אותו לא הייתי מציע לקבל והוא - לומר בפירוש כי בית-המשפט לערעורים יבחון את פסקי-הדין של בית-הדין אשר הוצאו לפי טעיף זה ואשר הוגש עליהם ערעור. אני חושב כי אין לקבל במקרה זה כל הוראה מיוחדת, מפני שגם כאן יחולו בכללים הרגילים החלים על ערעורים.

ההצעה השנייה אומרת כי אלמנתו או ילדיו של

דייר שהיה בעל מקצוע חופשי יהיו לדיירים באופן אוטומטי, ללא צורך של פניה לבית-המשפט. הצעה זו צריכה לסגור את סקודה בטעיף 22, אך הנוסח שלה הוא לא כפי שהוצע על-ידי חה"כ רובין, אלא כפי שמציע זאת חה"כ ששון: "הוראה זו אינה חלה על בן-זוג או ילדיו של דייר שהיה בעל אחד המקצועות הטעונים רשיון אישי על-סמך הכשרה מקצועית מיוחדת".

ע. טרינור:

הצעת התדירות עורכי-הדין היא, לכתוב בטעיף 22:

"למטרת טעיף זה רשאית אלמנת הדייר או ילד של דייר שניהל בטושכר עסק המהווה מקצוע חופשי להמשיך להחזיק בטושכר אף על-פני שאותו עסק אינו מנהל על-ידי האלמנה או על-ידי ילדיו".

ב. חת:

אני מתנגד להצעה ברוח זו, מפני שהיא מפלה לסובה את האלמנות ואת הילדים של דיירים

שהיו בעלי מקצוע חופשי.

אני גם רוצה לציין, כי אם מטריכים את התקופה

להגשת בקשה להכרה בתור דייר עד לשנה, מסחררים על-ידי כך את מביש הבקשה מתשלום דמי-השכירות, מפני שהוא אינו דייר.

ה ח ל ט ה

ההצעה להאריך עד לשנה את התקופה להגשת בקשות להכרה בתור דייר על-ידי אלמנה או ילדים של דייר אשר היה בעל אחד המקצועות הטעונים רשיון אישי

ב ת ק ב ל ה

י. תרני:

אני מציע כי היועץ המשפטי יבדוק אם יש צורך לכתוב בפירוש בחוק, כי כמסך התקופה בה אפשר להגיש בקשות שכירות, וקבלת דמי-השכירות כי הכיר באותו האדם בתור דייר, על-ידי בעל-הבית לא תשמש טענה נגדו

א.ו.

ה ח ל ט ה

א. ההצעה לכתוב הסיפא של סעיף 33, לאחר הסלים "ורשמי בית-הדין" את הסלים "אם בנסיבות הענין היה זה אודק לעשות כן" - ב ת ק ב ל ה

ב. הצעת חה"כ ששון לכתוב בסעיף 22: "הוראה זו אינה חלה על בן-זוגו או ילדיו של דייר שהיה בעל מחו הסקצועות הטעונים דשיון אישי על-סמך הכשרה סקצועית טיוחדת" - לא בתקבלה

ג. ההצעה להעביר את הסעיף 26(א)(2) לסעיף 33 - ב ת ק ב ל ה

ד. ההצעה להוסיף בסעיף 33 סעיף טשנה המוסר: "לקבוע שזדם היה לדייר לפי סעיפים 19 עד 21 או על-פי סעיף 23(2) אף אם אין ביכולתו לנהל את העסק הקודם, לא בעצמו ולא על-ידי אחרים, ספוי שהדייר שלפניו היה בעל אחד הסקצועות הטעונים דשיון אישי על-סמך הכשרה סקצועית טיוחדת, ובלבד שבקשה לכך הוגשה תוך שנה מהיום שהדייר שלפניו נפטר או חדל להתדיק במושכר" - ב ת ק ב ל ה

ה. הצעת חה"כ רובין לכתוב כי בית-משפט לערעורים יבחן את הערעורים אשר יוגשו אליו על פסקי-דין שהוצאו על-פי סעיף 33 - לא בתקבלה

ה י ו ר ט א ו נ א :

בזה סיימנו את הדיון בחוק זה. עלינו לרונ עוד בתיעון סט' 3 לחוק הבחירות לכנסת, ובטרם נפתח בדיון בזמין לוועדה את יו ר ועדת הבחירות המרכזית כדי לשמוע את דעתו בענין זה.

הישיבה נועלה בשעה 11.00.